

In memoriam professor Heinart Sillastu

01.01.1929–16.09.2021

Ritva Tammivaara – Soome Arstide Liit

Alates 1960. aastatest arenesid Heinart Sillastul kontaktid Soome Arstide Liidu, Helsingi Ülikooli kopsukliiniku ja Soome Tuberkuloosivastase Ühingu arstidega. Kui ta 1965. aastal koos ühe eesti kolleegiga esimest korda Helsingi Vantaa lennujaama saabus, ei olnud kedagi neid vastu võtmas. Neil ei olnud pennigi raha ja pärast tund aega kestnud ootamist pääses Heinart kontorisse, kust ta sai soome kolleegile helistada, ja neile korraldati transport majutusasutusse. Tasapisi tekkisid Heinart Sillastul tööalased sidemed Soome Tuberkuloosivastase Ühingu kolleegidega, tollase Laakso kopsuhaigla peaarsti ja Helsingi Ülikooli kopsukliiniku professori Jorma Pätiälä, dotsent Paavo Tani ja dotsent Eljas Branderiga. Lisaks teadustööle hõlbustasid tema edasisi Soome külastusi ka sotsiaalsed kontaktid, mis viisid sõprussuhete tekkimiseni. Ta avas ukseid soome kolleegide juurde ka järgmise põlvkonna pulmonoloogidele, soovitudes õppimist Helsingi Ülikooli kopsukliinikus, nende seas ka praegusele Tartu Ülikooli kopsuhaiguste professorile Allan Altrajale.

Aastal 1986, mil olin Soome Kopsuarstide Liidu president, võttis Heinart Sillastu minuga ühendust, kuna varasemad katsed luua tihedamaid kontakte Eesti ja Soome pulmonoloogide vahel ei olnud õnnestunud. Kui olin aastatel 1986–1992 Kiljava haigla kopsuhaiguste peaarsti assistent, külastas ühel aastal Kiljavat umbes 10-st Eesti pulmonoloogist koosnev rühm. Külastuse käigus laienesid meie koostöö- ja sõprussuhted, tutvusime professor Lii Jannus-Pruljaniga Tallinnast. Leppisime kokku, et

noored arstid Mari Meren Tallinnast ja Rain Jõgi Tartust tulevad kaheks nädalaks Kiljava haiglasse spiromeetria uuringutega tutvuma, kusjuures haigla tagab majutuse ja toitlustuse.

Nõukogude Eesti ajal oli Heinart Sillastul Eesti tuberkuloosiekspertina ilmselgelt eriline positsioon. Seega lubati tal reisida välismaistele tuberkuloosikonverentsidele, kui oli taotlenud Moskvast välispassi. Aastate jooksul kohtusid soome kolleegid temaga tavaliselt välismaal toimunud tuberkuloosikongressidel. Samuti sõlmis ta püsivaid töiseid suhteid juhtivate tuberkuloosiekspertidega Leningradis. 1986. aasta sügiseks olime jõudnud niikaugemale, et rühm pulmonolooge Rootsist ja Soomest tegi õppe- ja uurimisreisi Tallinnasse, kus me ööbisime. Järgmisel päeval sõitsime bussiga Tartusse, et külastada nii Tartu Ülikooli kui ka teadusraamatukogu. Tol ajal ei tohtinud välismaalased Tartus ööbida, sest seal oli sõja-

väelennuväli. Heinart Sillastu koos abikaasaga võttis meid vastu oma kodus ja Tallinnasse pöördusime tagasi heas meeleolus.

Kui Soome Kopsuliit (SKLY) tähistas 1988. aastal oma 60. aastapäeva, nimetati Heinart Sillastu SKLY auliikmeks.

Ei läinud kaua aega, kui Heinart pakkus välja idee korraldada ühiselt soome-ugri (ungari-eesti-soome) kopsuhaiguste konverentse mõttega, et ka ungarlased on sugulasrahvas, kes võiks kas või keelelistel põhjustel olla huvitatud ühistest meditsiinkonverentsidest. Tänu Heinarti headele suhetele saime abi Soome Tuberkuloosivastaselt Ühingult ja eriti ravimifirmalt Soome Astra, sest ürituste teemaks olid laias laastus kõik kopsuhaigused. Selleks ajaks, kui Heinart kavandas 2000. aastal Pärnus toimunud uue konverentsi korraldamist ette valmistava kohtumise ajal oma pensionile jäämist, oli entusiasm nende ürituste suhtes juba raugema hakanud. Viimane

Heinart Sillastu, tema abikaasa ja tütar Anu.

2–3 aasta tagant peetud soome-ugri kopsukonverentsidest, seitsmes, peeti 2007. aastal Saaremaal Kuresaases. Huvi raugemist soome-ugri kohtumiste korraldamise vastu mõjutasid ka suhteliselt kõrged reiskulud Ungarist Soome ja Eestisse ning suurenenud huvi ja võimalused võtta osa rahvusvahelistest kongressidest üle maailma.

Heinart Sillastu hoidis oma soome sõpradega ustavalt ühendust elu lõpuni. Kontaktid jätkusid Matti Paajaneni, Lauri Laitineni ja tema perekonna, Paavo Tani lahkumise järel tema lese, Soome kopsuarstide organisatsiooni (Filha ry), allakirjutanu ning paljude teistega. Ta käis paar korda minu suvekodus Karunas, kus hiljuti 94aastaselt surnud skulptor Raili Mikkonen tegi temast sөejoonise, mida Heinart väga hindas. Raili Mikkoneni poeg maalikunstnik Veli-Pekka Mikkonen maalis Heinarti teadmata minu palvel temast portree foto järgi, sest Heinart oli varem imetlenud soome portreeraditsioone. Talle üllatuseks toimus portree esitus Heinarti 80. sünnipäeva pidustuste ajal Tartus, kus osalesime koos Raili Mikkoneniga

Ma ei saa jätta austuseta mainimata Heinart Sillastu koostatud ja avaldatud ajaloolise väärtusega elulooaamatuid, milles ta süstemaatiliselt esitas peaaegu iga erialase kongressi ajal sõpradega kohtumiste ajal tehtud põhjalikke märkmeid ja fotosid. Ta sõlmis ja hoidis sõprusuhteid ka kolleegide perekondadega. Üks tema meeldivaid omadusi oli tantsuoskus, mida naiskolleegid, sealhulgas ka mina, väga hindasid

Soome Tuberkuloosivastase Ühingu 100. aastapäevale pühendas Heinart Sillastu 2005. aastal avaldatud raamaatu „Koostööaastad“. See on tähelepanu vääriv mälestusteraamat Heinart Sillastu pühendumisest tuberkuloosile ja selle

Paremal professor Jorma Pätiälä, seisab Paavo Tani ja vasakul istub Heinart Sillastu.

haiguse likvideerimisele Eestis ning koostööst soome kolleegidega selles vallas. Ühest küljest on see ka üksikasjalik kirjeldus erakordselt sotsiaalselt arstist ja uurijast, kes sai kõigiga läbi ja oskas elust rõõmu tunda. Raamatut lugedes jääb mõistatuseks, kuidas tal oli õnnestunud koguda nii suur kollektsoon fotosid kolleegidest ja nende perekondadest, kellega ta oli kohtunud. Ma ei näinud teda kunagi ühtegi fotot tegemas, küll aga on raamatus mõned minu enda tehtud fotod.

Eesti ja Soome arstide koostööst kopsuhaiguste valdkonnas saab lugeda ka Olli Säynäjäkangase 2016. aastal toimetatud raamatust „Soome kopsuhaiguste uus ajalugu“, kuhu olen ka ise kirjutanud. Heinart Sillastu on Merit Kumeniuse kutsel pidanud loenguid ka Soome-Eesti Meditsiiniühingus.

Heinart oli ka innukas kirjade ja õnnitluskaartide kirjutaja. Heinarti tegevusi toetas igakülgset tema

tütar Anu Sillastu, kes hoolitses tema äraolekul kodu, aga ka kõigi praktiliste asjade eest. Heinarti unistus Päikeserannikule minekust täitus samuti paar aastat enne koroonapandeemiat, kui ta külastas minu ja mu abikaasa Touko Virraga paar korda meie puhkekodu, veetes seal iga kord nädalakese. Ta plaanis juba kolmandat reisi, kuid see jäi koroonajärgult halvenenud tervisliku seisundi tõttu teoks tegemata.

Soovin Anule ja Markole jõudu kogu selle väärtusliku pärandi korrastamisel, mis Heinartist maha jäi. Kui Raili Mikkoneni sөejoonistus jääb tema sugulaste kätte, siis Heinart Sillastu portree leiab loodetavasti väärilise koha Tartu Ülikoolis.

Heinart Sillastu töötas rohkem kui seitse aastakümnet, et tuua Eesti maailmakaardile. Kolleegidena Soomest jääme igatsusega meenutama tema positiivset ellusuhtumist.